

Міщук Є.В.кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування
Криворізького національного університету**Mishchuk Yevheniia**

Kryvyi Rih National University

**ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО СТЕЙКХОЛДЕРІВ
У КОНТЕКСТІ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ****ECONOMIC INTERESTS OF THE ENTERPRISE
AND HIS STAKEHOLDERS IN THE CONTEXT
OF THEIR ECONOMIC SECURITY**

У статті уточнено місце та роль економічних інтересів підприємства та його стейкхолдерів у контексті їх економічної безпеки. Проаналізовано наявні дефініції терміна «економічні інтереси», їх основні риси та можливі класифікації. На основі узагальнення думок науковців надане власне визначення терміна «економічний інтерес підприємства», під яким запропоновано розуміти економічну форму прояву його потреб, яка обумовлює цілеутворення, виступаючи спонукальним мотивом функціонування та розвитку у заданому напрямі, визначаючи економічні відносини підприємства, його тактику та стратегію. Запропоновано поділяти економічні інтереси на види та типи. Розроблено видову класифікацію економічних інтересів, визначено нові класифікаційні ознаки. Акцентовано увагу на ієрархічності економічних інтересів та їх варіабельності залежно від низки чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ. Враховано доцільність визначення економічної безпеки економічних інтересів підприємства, запропоновано її авторську дефініцію.

Ключові слова: економічні інтереси, безпека економічних інтересів, класифікація, ієрархія, стейкхолдери.

В статье уточнены место и роль экономических интересов предприятия и его стейкхолдеров в контексте их экономической безопасности. Проанализированы существующие дефиниции термина «экономические интересы», их основные черты и возможные классификации. На основе обобщения мнений ученых предоставлено собственное определение термина «экономический интерес предприятия», под которым предложено понимать экономическую форму проявления его потребностей, которая обуславливает целеформирование, выступая побудительным мотивом функционирования и развития в заданном направлении, определяя экономические отношения предприятия, его тактику и стратегию. Предложено разделять экономические интересы на виды и типы. Разработана видовая классификация экономических интересов, определены новые классификационные признаки. Акцентировано внимание на иерархичности экономических интересов и их вариабельности в зависимости от ряда факторов внутренней и внешней сред. Учтена целесообразность определения экономической безопасности экономических интересов предприятия, предложена ее авторская дефиниция.

Ключевые слова: экономические интересы, безопасность экономических интересов, классификация, иерархия, стейкхолдеры.

The purpose of the article is to clarify the place and role of the economic interests of the enterprise and its stakeholders in the context of their economic security. Available research in this area is more focused on coordinating the interests of the enterprise and its stakeholders, losing sight of the need to ensure the economic security of their interests. As practice shows, the entire basis of its further research depends on a more precise definition of an economic concept. A definition of the term "economic interest of an enterprise" is proposed as an economic form of manifestation of its needs, which determines targeting and thus acts as an incentive for the functioning and development in a given direction, defining the economic relations of an enterprise, its tactics and strategy. In addition, the definition of "security of economic interests" is clarified as a triune category, which is simultaneously characterized as a state, process and resource, allowing an enterprise to ensure a high competitive status and

safe development in conditions of changes in the external and internal environment, regardless of the influence of various factors. A multi-level hierarchy of economic interests of the enterprise has been developed. On the basis of their identified new types, as well as types, it was proposed to determine the corresponding types of economic security, in particular the security of current and security of strategic economic interests. Similarly, it was proposed to determine the security of the economic interests of the enterprise's stakeholders. The refined conceptual apparatus with respect to the terms "economic interests" and "security of economic interests", as well as the proposed classification will contribute to the further development of the theory of economic security of an enterprise, as well as its assessment and provision. Development on the basis of the proposed multi-level structure of the economic interests of the enterprise methodology for their assessment as a multi-level indicator, and its implementation in the methodology for determining the level of economic security of the enterprise will contribute to a more correct assessment of the latter.

Key words: economic interests, security of economic interests, classification, hierarchy, stakeholders.

Постановка проблеми. Узгодженість та реалізацію економічних інтересів відповідно до стратегічної мети діяльності підприємства називають однією з ознак економічної безпеки [1, с. 675]. У науці про економічну безпеку відомий так званий гармонізаційний підхід, за якого економічна безпека підприємства розглядається переважно як ступінь гармонізації в часі та просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства [2, с. 87]. Однак, як відзначають окремі науковці [3], незважаючи на певну сформованість цього підходу, низка питань залишається невирішеною: від понятійно-категоріального апарату щодо економічної безпеки загалом та терміна «економічні інтереси» зокрема, їх ідентифікації на підприємстві та відмінності від інтересів внутрішніх груп стейкхолдерів до методики оцінювання. Крім того, все частіше серед науковців та практиків лунає думка про недоцільність та подекуди й неможливість узгодження інтересів підприємства та його стейкхолдерів, тому способи такого узгодження можуть бути як конструктивними, так і деструктивними [4, с. 59]. Усе зазначене вказує на необхідність уточнення місця економічних інтересів підприємства та його стейкхолдерів у контексті їх економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретичних та методичних засад визначення економічних інтересів підприємства зробили багато науковців, зокрема Т.В. Сак [5], П.А. Канапунин, Ю.І. Хаусов [6], О.М. Ляшенко [7], А.Е. Кальсин [8], А.В. Кірік, В.А. Будник [9], О.І. Богдан, С.О. Михайлюк [12]. Крім того, велика кількість вітчизняних та зарубіжних вчених зробили вагомий внесок у безпекологію. Однак у контексті безпеки економічних інтересів підприємства такі дослідження є фрагментарними та мало розробленими. Одним з науковців, що працювала в цьому напрямі, є Т.В. Сак [5], яка досліджувала економічну безпеку еконо-

мічних інтересів малих підприємств. Інші науковці зосереджували свою увагу на узгодженні інтересів підприємства з інтересами його стейкхолдерів, однак, погоджуючись із доцільністю захисту інтересів, поза увагою залишили питання їх економічної безпеки.

Метою статті є уточнення місця й ролі економічних інтересів підприємства та його стейкхолдерів у контексті їх економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У гармонізаційному підході імперативне поняття «інтерес підприємства» характеризується як його взаємодія із суб'єктами зовнішнього середовища, що здійснюється постійно або протягом певного проміжку часу, примусово або на вибір підприємства, результати якого забезпечують одержання прибутку [2, с. 87]. Однак, на нашу думку, в дослідженнях економічної безпеки доцільніше звужити предметне коло до економічного інтересу, щодо трактування змісту якого існують різні думки (табл. 1).

Погоджуючись із О.В. Рудковським [10, с. 91], зазначимо, що завданням підприємства є створення ефективної системи захисту інтересів. При цьому в дослідженнях економічної безпеки захист інтересів розглядають також як її мету.

Об'єктом економічних інтересів, як вважає О. М. Ляшенко, є певний результат операційної діяльності підприємства, тобто товар або послуга, який слугує цілям задоволення потреб, щодо яких, власне, складаються конкретні відносини між підприємством та суб'єктами зовнішнього середовища, які з ним взаємодіють [7, с. 397]. Зауважимо, що об'єкти економічних інтересів підприємства не є сталими, вони можуть змінюватися залежно від пріоритетності для підприємства в поточний (або довгостроковий) період часу, низки інших чинників (зовнішніх, таких як фаза циклу в економіці країни та галузі, кон'юнктура ринку, та внутрішніх, таких як стадія життєвого циклу підприємства, рівень організаційного та економічного стану).

Окремі дефініції терміна «економічний інтерес»

Автор, джерело	Зміст дефініції терміна «економічний інтерес»
Т.В. Сак [5, с. 68]	Система цінностей, які є наслідком наявних потреб у сфері економічної діяльності, задоволення яких забезпечує реалізацію поставлених цілей на кожному етапі життєвого циклу підприємства.
П.А. Канапухин, Ю.І. Хаусов [6, с. 14]	Об'єктивна характеристика соціального статусу суб'єкта, яка показує, що йому вигідно чи невигідно з огляду на цей статус, якою мірою вигідно, які дії у цій системі суспільно-економічних відносин або зміни цієї системи сприяють збереженню (посиленню) його соціального статусу, а які приведуть до протилежного результату, якою мірою.
О.М. Ляшенко [7, с. 397]	Усвідомлені потреби існування різних суб'єктів, до яких за традиційною для економічної науки ієрархією належать держава, регіон, підприємство, людина.
А.Е. Кальсин [8, с. 47–48]	1) Форма прояву економічних відносин, форма прояву відносин власності (відносини власності можуть бути провідними, визначальними стосовно економічного інтересу); 2) спонукальний мотив або стимул господарської діяльності чи розвитку виробництва (певний спонукальний мотив, рушійна сила розвитку виробництва).
А.В. Кірік, В.А. Будник [9]	Вигода, якої досягають у процесі реалізації економічних відносин.

Джерело: систематизовано автором на основі аналізу праць [5–9]

Визначаючи схему забезпечення економічної безпеки підприємства через системний моніторинг інтересів підприємства, Г.Г. Савіна та О.І. Зайцева розглядають соціально-економічні інтереси підприємства, які поділяють залежно від середовища на зовнішні, до яких належать інтереси різних груп зовнішніх стейкхолдерів, та внутрішні, у межах яких диференціюють соціальний статус працівників, кадрове, фінансове, ресурсне, технологічне та інформаційне забезпечення [11, с. 230]. Ми вважаємо суперечливим такий поділ з огляду на те, що, по-перше, не виокремлено інтереси власників підприємства, а по-друге, навіть високий рівень того чи іншого ресурсного забезпечення не гарантує ефективності використання цих ресурсів.

О.І. Богдан та С.О. Михайлюк вказують на ієрархічність інтересів та можливостей суб'єктів господарювання [12, с. 37], з чим ми цілком погоджуємось, але науковці не наводять самої ієрархії. Натомість ними запропоновано класифікацію, що містить чотири ознаки (табл. 2).

Очевидно, що інтереси підприємства – це персоніфікована категорія, їх не існує без суб'єкта [2, с. 83]. У зв'язку з цим ефективність діяльності підприємства залежить, окрім іншого, від спроможності трансформувати економічний інтерес стейкхолдерів, які мають власні економічні інтереси, в економічний інтерес безпосередньо підприємства [13].

О.М. Ляшенко пропонує класифікації економічних інтересів підприємства та його стейкхолдерів, які тотожні одна одній та, окрім

аналогічних наведеним у табл. 2, включають низку додаткових класифікаційних ознак [7, с. 397–398] (табл. 3).

Зауважимо, що окремі економічні інтереси дійсно мають немайновий характер, але прямо чи опосередковано їх можна оцінити у грошовому вираженні. При цьому тут існує певний дуалізм: нематеріальні інтереси окремих груп стейкхолдерів є матеріальними для підприємства.

Вважаємо, що всю сукупність економічних інтересів підприємства та його стейкхолдерів найбільш доцільно розділити на види та типи. При цьому ключовими у дослідженнях економічної безпеки є саме види економічних інтересів, оскільки вони найкраще піддаються формалізації. До типів слід віднести такі економічні інтереси, які відповідають класифікаційній ознаці з табл. 3 «За об'єктами», але є більш конкретизованими. З урахуванням цього доцільніше під час розроблення системи економічних інтересів підприємства та його стейкхолдерів складати відповідні матриці, в яких по горизонталі треба відображати види економічних інтересів, а по вертикальній – відповідні їм типи (всі інші класифікаційні ознаки, наведені в табл. 2, 3).

Важливими, на нашу думку, є критерії, запропоновані такими науковцями, як О.І. Богдан та С.О. Михайлюк, щодо формування системи інтересів підприємства, а саме обмеженість, яка сприятиме ефективнішій організації процесу спостереження за їх дотриманням і захистом; урахування пріоритетності інтересів; різнобічність за орієнтацією та врахування

Таблиця 2

**Класифікація економічних інтересів підприємства
(згідно з поділом таких науковців, як О.І. Богдан, С.О. Михайлюк)**

Класифікаційні ознаки	Складники	Зміст складника	Власні уточнення*
Природа виникнення	Природні	Їх відмінною рисою є наявність можливості за зниження рівня дотримання інтересів змінити суб'єкт взаємодії та організувати взаємодію з іншим суб'єктом зовнішнього середовища.	–
	Примусові	Приводять до втрати частини прибутку внаслідок домінування інтересів партнера над інтересами підприємства. Особливістю групи примусових інтересів є неможливість заміни суб'єкта взаємодії.	Обмеження інтересів до розміру прибутку. Дискусійною є сама ідея примусовості інтересів.
Ступінь значимості	Глобальний	Зумовлений його становищем на ринку, а саме ринковою нішею, наявністю та використанням конкурентних переваг.	Незрозуміло, чому глобальний інтерес не може бути пріоритетним.
	Пріоритетні	До пріоритетних інтересів підприємства належать ті, дотримання яких має найбільш значний вплив на розмір прибутку. До цієї категорії належать економічні, соціальні або екологічні інтереси.	Стосовно прибутку вказано вище. Не враховані важливі, на наш погляд, виробничі, інформаційні, інвестиційні інтереси підприємства.
	Другорядні	Не чинять істотного впливу на розмір його прибутку, вони пов'язані із загальними суспільними явищами та іншими чинниками, такими як економічна ситуація в країні, стан ринку робочої сили, рівень безробіття, соціальне забезпечення працівників.	Стосовно прибутку вказано вище. Вважаємо, що перераховані чинники здійснюють вплив також на пріоритетні економічні інтереси.
Не названо	Поточні	Орієнтовані на наявні взаємозв'язки його із суб'єктами зовнішнього середовища, що забезпечують реальний прибуток.	Стосовно прибутку вказано вище. Не враховані групи внутрішніх стейкхолдерів підприємства, а також інтереси його власників.
	Стратегічні	Це потенційно можливі шляхи взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища, що розглядаються як перспектива в майбутньому; формуються з огляду на прогнозування стану зовнішнього середовища, в якому одним з найважливіших аспектів є прогнозування найбільш значимих інтересів для економічної безпеки суб'єктів зовнішнього середовища.	
Локалізація	Галузеві	Взаємодія між підприємствами, їхніми об'єднаннями, науковими інститутами тієї галузі, до якої воно належить.	Не враховано інтереси підприємства з огляду на світові тенденції, тобто мегарівень.
	Регіональні	Розглядають інтереси підприємств з урахуванням їх регіональної приналежності.	
	Функціональні	Розглядаються щодо взаємодії підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища за різними функціональними напрямками.	

* критичні міркування автора статті

Джерело: складено автором на основі джерела [12, с. 37–38]

**Класифікаційні ознаки економічних інтересів підприємства
та його стейкхолдерів, додатково визначені О.М. Ляшенко**

Класифікаційні ознаки	Складники	Класифікаційні ознаки	Складники	
Об'єкт	майнові	Суб'єкт	особисті	
	немайнові		групові	
Характер	унікальні	Персоніфікація	колективні	
	інноваційні		інтереси власників	
	адаптаційні		інтереси менеджерів	
	традиційні	інтереси персоналу		
Цілеспрямованість	рутинні	Рівень структуризації	структуровані	
	одноцільові		слабко структуровані	
Ступінь усвідомлення	багатоцільові	Змінюваність	неструктуровані	
	дійсні		постійні	
Управлінська ієрархія	помилкові	Можливість вимірювання	змінні	
	стратегічні		вимірювані	
	поточні		важко вимірювані	
Часовий горизонт	оперативні	Форма існування в часі	невимірні	
	довгострокові		безперервні	
Форма існування в просторі	короткострокові		Можливість узгодження	проектні (тимчасові)
	комплексні			періодичні
Спосіб вимірювання	точечні	Альтернативність під час узгодження	неповторні (одноразові)	
	визначені		узгоджувані	
	ймовірнісні		важко узгоджувані	
Спосіб узгодження	невизначені	Альтернативність під час узгодження	не узгоджувані	
	стандартні		безальтернативні (інваріантні)	
	нестандартні		альтернативні (варіантні)	

Джерело: систематизовано автором на основі джерел [7, с. 397–398; 4, с. 57]

етапу життєвого циклу підприємства або галузі; відсутність внутрішньої суперечності в системі інтересів; можливість трансформації інтересів в економічні показники [12, с. 38].

З урахуванням здійсненого критичного огляду найсуттєвіших, на наш погляд, аспектів економічних інтересів підприємства (його стейкхолдерів), пропонуємо розуміти під ними економічну форму прояву їх потреб, яка обумовлює цілеутворення, отже, є спонукальним мотивом їх функціонування та розвитку у заданому напрямі, визначаючи їх економічні відносини, тактику та стратегію. Задоволення економічних інтересів приводить не до їх згасання, а до появи нових економічних інтересів. Отже, слід визначити синергетичний ефект від одночасного задоволення всіх видів економічних інтересів.

Як було зазначено вище, система економічних інтересів підприємства є ієрархічною, тому пропонуємо власну ієрархію, на вищому щаблі якої ми розташовуємо стратегічні інтереси підприємства. У підприємства повинне бути майбутнє, заради якого воно функціонує в поточ-

ному періоді, тому на нижчому рівні є поточні економічні інтереси підприємства, які вважаємо базовими (рис. 1).

Отже, сукупний економічний інтерес є багаторівневим показником, що потребує відповідного інструментарію оцінювання.

Як зазначалось, економічні інтереси є варіабельними. Кожній фазі життєвого циклу підприємства відповідають різні економічні інтереси підприємства. Водночас економічні інтереси його стейкхолдерів, особливо зовнішніх, є більш-менш сталими.

Вважаємо, що поточні економічні інтереси підприємства можна диференціювати на такі базові складники, які одночасно характеризують конкретні показники-індикатори:

1) фінансово-економічні інтереси:

– інтереси щодо фінансової спроможності (уособлюються в низькій ймовірності банкрутства);

– інтереси щодо розміру чистого прибутку (втілюються в максимізації його розміру та якості);

Рис. 1. Ієрархічна структура економічних інтересів підприємства

Джерело: власна розробка

2) економіко-виробничі інтереси:

– техніко-технологічні інтереси (втілюються в інтересах високого рівня майнового стану та рентабельності основних засобів);

– енергетичні інтереси (втілюються в інтересах високого рівня енергоефективності та енергозабезпечення);

– матеріало-сировинні інтереси (втілюються в інтересах високого рівня ефективності використання матеріало-сировинних ресурсів та матеріало-сировинного забезпечення);

3) соціально-екологічні інтереси:

– соціальні інтереси (втілюються в достатньому рівні соціальних виплат та достатній забезпеченості підприємства висококваліфікованими кадрами й інтелектуальним капіталом);

– екологічні інтереси (втілюються у високому рівні ефективності екологічного управління та екологічності виробничої програми);

4) інвестиційні інтереси підприємства (втілюються в ефективності інвестиційних проєктів та їх забезпеченні (фінансовому, ресурсному тощо) в поточному періоді часу, а також у захищеності усіх груп стейкхолдерів під час та після реалізації проєктів);

5) інформаційні інтереси:

– інтереси щодо високого рівня інформаційної забезпеченості (повнота, достовірність, своєчасність тощо);

– інтереси щодо ефективності інформаційної системи (безперебійність функціонування, захищеність від стороннього проникнення тощо).

Запропонована нами видова структура економічних інтересів підприємства може бути доповнена типами, які наведені в табл. 2, 3, а також іншими. Зокрема, пропонуємо під час побудови матриць економічних інтересів враховувати їх поділ за характером виникнення на базові, породжені умовами функціонування (наприклад, криза, підйом тощо), породжені розвитком; відповідно до джерела породження виокремлюємо такі підтипи, як якісні та кількісні економічні інтереси, статичні та динамічні економічні інтереси, а також активні й пасивні.

Окремої уваги потребують матриці зіставлення економічних інтересів підприємства та економічних інтересів його стейкхолдерів (у розрізі внутрішніх, зовнішніх груп та окремо власників). Такі матриці виконуватимуть роль додаткового джерела інформації на етапах планування діяльності підприємства, аналізування та контролювання.

Наголосимо на тому, що під час реалізації кожного із запропонованих нами видів економічних інтересів підприємства необхідно забезпечити їх захищеність та врахувати захищеність інтересів його стейкхолдерів. Таким чином, ми акцентуємо увагу на необхідності

одночасного (або взаємозалежного) забезпечення економічної безпеки економічних інтересів як підприємства, так і його стейкхолдерів, а також економічну безпеку їх самих. У цьому контексті відзначимо роботу Т.В. Сак, в якій досліджується економічна безпека економічних інтересів малого підприємництва, що визначається як стан захищеності ресурсів бізнесу (капіталу, персоналу, інформації та технології) та підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їх використання, запобігання внутрішнім та зовнішнім загрозам [5, с. 71]. Ми вважаємо, що таке трактування цілком прийнятне саме для підприємств малого бізнесу, але воно є вузьким. Отже, пропонуємо під безпекою економічних інтересів підприємства розуміти триєдину категорію, яка характеризується одночасно як стан, процес і ресурс, що дає змогу підприємству забезпечувати високий конкурентний

статус і безпечний розвиток в умовах змін внутрішнього та зовнішнього середовищ незалежно від впливу різних чинників.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, нами враховано, що для кожного окремого проміжку часу може бути виділений свій пріоритетний як об'єкт економічних інтересів, так і безпосередньо той чи інший їх вид. Уточнений понятійний апарат щодо термінів «економічні інтереси» та «безпека економічних інтересів» і запропонована багаторівнева класифікація економічних інтересів сприятимуть подальшому розвитку теорії економічної безпеки підприємства, а також її оцінювання та забезпечення. Подальшими напрямками дослідження є розроблення методики оцінювання економічного інтересу як багаторівневого показника та її імплементація у методологію визначення рівня економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Коленда Н.В. Поняття соціально-економічної безпеки підприємства *Економіка і суспільство*. 2016. Вип 7. С. 672–678.
2. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : монография. Киев : Либра, 2003. 280 с.
3. Козаченко Г.В., Адаменко Т.М. Економічна безпека підприємства: аналіз наявних визначень. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2015. № 1 (1). С. 69–79.
4. Ляшенко О.М. Економічні інтереси стейкхолдерів підприємства: діалектична взаємодія, систематизація, вибір способів узгодження. *Вісник ТНЕУ*. 2013. № 2. С. 54–61.
5. Сак Т.В. Економічні інтереси малого підприємництва як об'єкт захисту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 22. С. 67–71.
6. Канапухин П.А., Хаусов Ю.И. Система экономических интересов и их роль в мотивационном механизме: экономическая теория. *Вестник ВГУ. Серия: Экономика и управление*. 2004. № 2. С. 11–21.
7. Ляшенко О.М. Піраміда ефективності взаємоузгодження інтересів як інструмент вимірювання економічної безпеки підприємства. *Формування ринкової економіки* : збірник наукових праць. Спецвипуск: Економіка підприємства: теорія і практика : в 2 ч. Ч. II. Київ : КНЕУ, 2008. С. 396–401.
8. Кальсин А.Е. Экономические интересы и налоговая мотивация в системе государственного регулирования экономики. *Теоретическая экономика*. 2012. № 1. С. 46–54.
9. Кірік А.В., Будник В.А. Узгодження інтересів стейкхолдерів транспортних підприємств. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5945>.
10. Рудковський О.В. Координування вигоди стейкхолдерів з метою забезпечення безпеки діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2015. № 835. С. 90–96.
11. Савіна Г.Г., Зайцева О.І. Гармонізація інтересів підприємства в кризових умовах як основа забезпечення його соціально-економічної безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. Т. 1. С. 229–231.
12. Богдан О.І., Михайлюк С.О. Дослідження інтересів підприємства щодо його економічної безпеки. *Прометей*. 2008. Вип. 3 (27). С. 114–117.
13. Бояринова К.О. Змістовність економічного інтересу в забезпеченні економічної функціональності підприємства. *Економіка і менеджмент 2016: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку* : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції : у 9 т. Т. 3 : Розвиток системи управління діяльністю підприємств в інтеграційних умовах (м. Дніпропетровськ, 14–15 квітня 2016 р.). Дніпропетровськ : Біла К.О., 2016. С. 20–22.